

HEEMKUNDEKRING DE HEERLIJKHEID NISPEN

JAARVERSLAG

2022

1. Voorwoord.

Voor u ligt het jaarverslag van heemkundekring de Heerlijkheid Nispen over 2022. Het beoogt een zo volledig mogelijk beeld te geven van het verenigingsjaar, waarin voor het eerst sinds de coronapandemie weer zonder veel beperkingen een activiteitenprogramma uitgevoerd kon worden. Met het herstel van het herinneringsbord van gesneuvelde militairen en de renovatie van de veldkapel werden twee projecten afgerond waarmee de heemkundekring het belang van het behoud van Nispens erfgoed zeer concreet kon maken naar de buitenwereld toe. Wat bestuur en financiën betreft kwam de vereniging in iets rustiger vaarwater terecht.

2. Leden.

Het ledenaantal van heemkundekring de Heerlijkheid Nispen bedroeg in 2022 265 personen, waarvan 235 met een volledig lidmaatschap en 30 gezinsleden. De vergrijzing van het ledenbestand deed zich gevoelen in het aantal overlijdens en opzeggingen van het lidmaatschap wegens ouderdom. Het afvallen van leden werd niet gecompenseerd door de aanmelding van nieuwe leden. Gedurende het verenigingsjaar overleden zeven leden: de heer J.D.P. Van Agtmael, de heer M.J.M.A. Bartelen, de heer R. van den Brand, mevrouw M.C. Goossens, mevrouw M.P.C. Roks-Kools, de heer R. Schepers, en mevrouw W. Veraart-de Nijs. Het bestuur heeft namens de vereniging zijn medeleven betuigd aan de nabestaanden.

De contributie bedroeg in 2022 € 22, voor een volledig lidmaatschap en € 11 voor gezinsleden. Van de mogelijkheid om de contributie per automatische incasso te voldoen werd door 226 leden gebruik gemaakt.

3. Bestuur.

In 2022 maakten de volgende leden deel uit van het bestuur:

Voorzitter: René Leijdekkers (tot 10 maart 2022) Toon van Wesel

Vicevoorzitter: vacature

Secretaris: Inge Aerden

Penningmeester: Kees Schrauwen (waarnemend)

Lid: Loes Gommeren-van Eekelen

Lid: Hans Wentink

Een aantal taken en portefeuilles werden door personen buiten het bestuur vervuld.

Contactpersoon werkgroep Redactie Jaarboek: Henk Baselier

Eindredactie Jaarboek: Marius Broos

Contactpersoon Beheerscommissie: Corné Uijtdewilligen

Redactie websites: Corné Uijtdewilligen

Beheer Brabant Cloud: Corné Uijtdewilligen

Naamgevingcommissie gemeente Roosendaal: Corné Uijtdewilligen

Het bestuur kwam in 2022 vijf keer bijeen voor een bestuursvergadering. De vergaderingen vonden plaats bij een van de bestuursleden thuis.

Na de jaarvergadering van 2022 beëindigde René Leijdekkers zijn bestuurslidmaatschap. Vanaf de oprichting van de vereniging in 1991 maakte hij deel uit van het bestuur met in zijn portefeuille onder andere monumenten en archeologie. Maar eigenlijk is hij vanaf de allereerste tentoonstelling bij de oprichting bij vrijwel alle activiteiten van de heemkundekring in meer of mindere mate betrokken geweest. De laatste tien jaar was René voorzitter van de vereniging. Ook na zijn vertrek uit het bestuur zal René zich als vrijwilliger blijven inzetten voor de Nispense heemkundekring en in het bijzonder voor de organisatie van de jaarlijkse Open Monumentendag.

De uitbreiding van het bestuur met twee nieuwe leden was erg welkom. Desalniettemin blijft er gezocht worden naar nieuwe mensen. De kracht van een bestuur ligt niet enkel in het aantal leden, maar minstens zo belangrijk is de input van vernieuwende ideeën.

4. Algemene Ledenvergadering.

De algemene ledenvergadering vond plaats op 10 maart in dorps huis Nisipa.

Na de opening door de voorzitter werden het verslag van de algemene ledenvergadering 2021, alsmede het jaarverslag 2021 besproken. Over het jaarverslag werden twee opmerkingen gemaakt die aanleiding waren voor een wijziging van het verslag. Tevens werden er twee vragen gesteld naar aanleiding van het jaarverslag.

Waarnemend penningmeester Kees Schrauwen lichtte het financieel jaarverslag 2021 toe. Namens de Commissie Rekening en Verantwoording bracht Toon van Wesel verslag uit. Bij de controle van de boekhouding werden geen onregelmatigheden geconstateerd. Aan het bestuur kon derhalve decharge worden verleend voor het gevoerde financiële beleid. René Leijdekkers werd benoemd als nieuw lid van de commissie.

Bij de bestuursverkiezingen was René Leijdekkers aftredend. Inge Aerden was eveneens aftredend en had zich herkiesbaar gesteld. Door het bestuur werden Hans Wentink en Toon van Wesel voorgedragen als nieuwe leden van het bestuur. Alle bovengenoemde personen werden herkozen dan wel als nieuw bestuurslid benoemd.

De aanwezige leden werden geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de gesprekken over nadere samenwerking tussen de heemkundige verenigingen van Roosendaal, Nispen en Wouw en het activiteitenplan 2022 werd besproken. Na twee mededelingen die het herstel van het gedenk bord met namen van gesneuvelde militairen en de ontwikkelingen met betrekking tot de bouwplannen bij de Nispense molen betroffen. Na de rondvraag waar drie aanwezigen gebruik van maakten, werd de vergadering gesloten. Scheidend voorzitter René Leijdekkers werd in het zonnetje gezet met een korte toespraak en een afscheidscadeau.

5. Huisvesting.

De collecties van onze vereniging werden zoveel mogelijk centraal bewaard in het ErfgoedCentrum Nispen dat gevestigd is in het Wit-Gele Kruisgebouw, Prins Bernhardstraat 2 in Nispen. Tevens is een flink deel van de materialen van de heemkundekring opgeslagen op de zolder van basisschool De Linde, gevestigd Dorpsstraat 71 in Nispen.

Een aantal tentoonstellingsmaterialen en voorwerpen zijn opgeborgen in een loods van de familie De Jong-Arnoe, gevestigd Dorpsstraat 2 in Nispen.

Het secretariaat en verkooppunt waren tot 6 oktober gevestigd op de Kortendijksestraat 52 in Roosendaal en verhuisden daarna naar het adres Schuitvaart 86 in Rucphen.

6. Informatisering.

Voor alle nieuws en informatie over heemkundekring de Heerlijkheid Nispen en het Nispens erfgoed in het algemeen, kon men online terecht op de website heemkundenispen.nl. Door het jaar heen werd “de actualiteit van de geschiedenis” in de spotlights geplaatst. Daarnaast bleef ook de speciale website voor de jeugd en een subsite met de Canon van Nispen beschikbaar. Op deze manier bieden wij een platform voor jongeren die meer willen weten over de rijke geschiedenis van het dorp. De jeugdwebsite werd halverwege het jaar vernieuwd. Dit was de eerste grote wijziging sinds 2013. De nieuwe site sluit met de vormgeving aan op de andere websites die wij laatste jaren presenteren. Ook kan de nieuwe site heel goed op de telefoon worden bekeken. Verder zijn enkele nieuwe onderdelen aan de Canon van Nispen toegevoegd. Daardoor komen nu 26 onderwerpen uit de historie van Nispen op de jeugdsite aan de orde. De geschiedenis is voortdurend onderworpen aan nieuwe feiten en inzichten, zodat aanvullingen en wijzigingen altijd noodzakelijk blijven. Ook zullen er meer afbeeldingen worden toegevoegd. Heemkundekring de Heerlijkheid Nispen was ook in 2022 aangesloten bij Brabant Cloud. Met behulp van het softwareprogramma Memorix Maior is het eenvoudig om de collecties te digitaliseren en voor een breed publiek toegankelijk te maken via de verenigingswebsite en Brabantserfgoed.nl. Dat dit meerwaarde heeft blijkt uit het feit dat onze digitale beeldbank nauwlettend in de gaten gehouden wordt. Ook door partijen die zich professioneel met de geschiedenis bezighouden. Zo werd in juli de heemkundekring benaderd door uitgeverij Hearst Media of het mogelijk was om een afbeelding uit onze collectie te gebruiken voor de cover van een speciale uitgave over de Tweede Wereldoorlog. Het betreft een foto van Ciska Vogel-Breugelmans die kort na de bevrijding poseert op een Duitse tank. De heemkundekring is trots dat foto mocht prijken op de cover van het tijdschrift. De inkleuring gaf nog een extra dimensie. Op Facebook groeide het aantal personenlikers door naar 287 likes en 328 volgers. Ook het aantal volgers op Twitter steeg licht ten opzichte van 2021 naar 128. Op het You Tube kanaal werden de filmpjes in totaal 192 keer bekeken.

7. Werkgroepen.

7.1 Werkgroep Redactie Jaarboek.

Henk Baselier (redactiesecretaris), Marius Broos (eindredacteur), Madeleine Dekkers-Schepers, en Corrie Verbraak-van Haperen vormden in 2022 de werkgroep Redactie Jaarboek. De werkgroep stelde het jaarboek van onze vereniging samen. In 2022 vergaderde de redactie vier keer. Van de verslagen van de redactie ontving het bestuur een afschrift.

Corrie Verbraak-van Haperen kondigde aan dat zij stopt met het samenstellen van de vaste rubriek in het jaarboek, de kroniek van Nispen over het afgelopen jaar. Daarom werd een oproep geplaatst voor een persoon die haar taak in 2023 wil overnemen. Ook gastauteurs zijn altijd welkom om artikelen aan te leveren voor het jaarboek van onze vereniging.

Op 26 maart kwam Hubert Klaassen plotseling te overlijden. De vroege geschiedenis van Nispen en daarmee samenhangend de archeologie, genoten de interesse van Huub. Voor het jaarboek van onze kring schreef hij hierover diverse artikelen.

7.2 Beheerscommissie ErfgoedCentrum Nispen.

In 2022 bestond de Beheercommissie ErfgoedCentrum Nispen uit Henk Baselier en Corné Uijtdewilligen. Zij droegen zorg voor de verwerving, beschrijving en het beheer van de collecties van het ErfgoedCentrum Nispen. De commissie rapporteerde regelmatig aan het bestuur over de stand van zaken betrekking tot de werkzaamheden van de commissie. De collecties werden in 2022 uitgebreid met een aantal schenkingen. De meest in het oog springende was het vrijwel complete verenigingsarchief van de Nispense vrouwenvereniging KVO, voorheen Vrouwen van Nu en opgericht als R.K. Boerinnenbond, later omgedoopt tot Katholieke Vrouwen Organisatie. Uit de nalatenschap van mevrouw W. Veraart-de Nijs ontvingen wij een aantal bidprentjes.

Heemkundekring de Heerlijkheid Nispen voert een verzamelbeleid dat inhoudt dat alleen archiefmateriaal wordt bewaard dat op enigerlei wijze een relatie heeft met het Nispens heem. Om die reden werd besloten om een aantal zaken niet aan de collectie toe te voegen. Ook kwam het voor dat items die in het bezit van de heemkundekring zijn gekomen na een latere heroverweging, in overleg met het bestuur, alsnog uit de collecties werden verwijderd.

De aantallen beschreven items bedroegen per 31 december 2022:

- Topografisch Historische Atlas:	
- Ansichten	135
- Foto's	5.869
- Kaarten	73
- Tekeningen	64
- Dia's	634
- Affiches	410
Totaal	7.176
- Bidprentjes	1.686
- Boeken- en tijdschrifttitels	396
- Voorwerpen	575
- Video- en filmopnamen	73 (= totaal aantal dragers)
- Geluidsopnamen	19 (= totaal aantal dragers)
- Documentatieverzameling	106 onderdelen
- Inventarisnummers overig verzameld archiefmateriaal	0056

In 2022 werden er geen inloopochtenden georganiseerd. Van de mogelijkheid om het ErfgoedCentrum op afspraak te bezoeken werd een enkele maal gebruik gemaakt.

8. Activiteiten en evenementen.

8.1. Wandeltocht.

Na een jaar weggeweest te zijn vanwege de coronamaatregelen, kon de traditionele wandeltocht op de zondag na carnaval weer doorgang vinden. Op 6 maart meldden zich maar liefst negentig deelnemers, van wie een groot deel afkomstig was uit omliggende plaatsen. Zo'n aantal was niet verwacht, zodat er inderhaast nog extra routebeschrijvingen moesten worden gekopieerd. Onder gunstige weersomstandigheden liepen de deelnemers een route door de dorpskern van Nispen, de Bergsebaan, Eerenburg, Dennestraat, Julianaweg, Hopmeerweg, Maststraat en Nigtestraat terug naar het startpunt bij café Tivoli. In de routebeschrijving was informatie opgenomen over enkele cultuurhistorische elementen die men onderweg passeerde. Bij terugkomst wachtte een warme kop soep, die men zich goed liet smaken. Uit de reacties bleek dat de deelnemers ondanks de toch wel frisse wind genoten hadden van de wandeling.

8.2. Kijkavonden gerenoveerd herinneringsbord Tweede Wereldoorlog.

Als dank voor de financiële bijdragen aan de crowdfundingactie, organiseerde de heemkundekring twee kijkavonden voor de donateurs. De kijkavonden vonden plaats op woensdag 20 en donderdag 21 april in dorpshuis Nisipa. De donateurs van wie gegevens bekend waren, ontvingen hiervoor een persoonlijke uitnodiging.

In totaal bezochten zo'n 30 personen beide avonden. Naast het bord konden zij ook een kleine expositie bezichtigen van materialen die met het bord te maken hebben. Daarbij waren ook gegevens te vinden die door Geert Jacobs waren verzameld over de mannen wiens namen op het bord staan vermeld.

8.3. Open Monumentendag.

In het tweede weekend van september vindt jaarlijks Open Monumentendag plaats. In 2022 was gekozen voor het thema duurzaamheid. Op zaterdag 10 september was in Nispen de tuin van de oude molenaarswoning Dorpsstraat 50 geopend. De beltkorenmolen in de Dorpsstraat was niet geopend voor publiek, omdat de aanleg van het nieuwe toegangspad niet tijdig was voltooid. Op zondag 11 september heeft vrijwillig molenaar Jos Nieuwlaat de molen, het enige Rijksmonument dat het dorp rijk is, wel laten draaien.

De H. Maria Hemelvaartkerk was op 10 en 11 september te bezoeken. In het kader van het culturele evenement Nispen Inspireert! was hier een tentoonstelling ingericht met werk van Nispense amateurkunstenaars. Het andere gemeentelijke monument, de Vredeskapel aan de Heijbeeksestraat was regulier opengesteld.

8.4. Cultuurhistorische fietstocht.

De jaarlijkse fietstocht van onze heemkundekring werd gehouden op zondag 11 september en viel samen met Open Monumentendag en de plechtige inwijding van de veldkapel aan de Kerkweg. Er was weer een fraaie route uitgezet van ongeveer 35 km die deelnemers op eigen gelegenheid konden rijden. Deze volgde een gedeelte van de Sint Franciscus fietsroute in de gemeente Rucphen en passeerde ook langs veldkapel aan de Kerkweg waar die dag een beeld van de heilige Franciscus van Assisi in werd geplaatst en niet ver gelegen is van de voormalige Franciscusparochie in Roosendaal. Helaas was de deelname met dertien belangstellenden niet erg groot. Bij de kapel werden zij getrakteerd op een zoete versnapering en bij terugkomst in Nispen op een consumptie bij café De Gouden Leeuw.

8.5. Plechtige inwijding veldkapel aan de Kerkweg.

Het project Renovatie veldkapel kerkweg werd op zondag 11 september plechtig ingewijd. In de schuur op het landgoed Gienderwijte werden op deze stralende nazomerdag zo'n 50 genodigden en belangstellenden verwelkomd met koffie en gebak. Daarna volgden enkele korte toespraken. Eigenaar Willem van der Kooi van het landgoed informeerde de aanwezigen over de visie met betrekking tot het (natuur)beheer op het landgoed. Namens de heemkundekring vertelde voorzitter Toon van Wesel over de geschiedenis van de kapel en de omgeving. Werkgroepslid Richard Konings gaf een toelichting op het ontstaan van de werkgroep en de uitgevoerde werkzaamheden. Zuster Albertina van de zusters Franciscanessen van Mariadal hield een indrukwekkend verhaal over het leven en werk van de heilige Franciscus van Assisi. De oorspronkelijke veldkapel was gewijd aan Maria. Het was de uitdrukkelijke wens van de eigenaren dat in de nieuwe kapel een beeld van Sint Franciscus zou komen te staan. Het gedachtegoed van Sint Franciscus spreekt de eigenaren van het landgoed ten zeerste aan: eerbied en zorg voor de schepping. De zusters van Mariadal waren bereid een beeld te schenken dat gerestaureerd werd door atelier Jan Bolders. Na de inzegening van het beeld door pastoor Lindeijer volgde een processie naar de kapel die eveneens werd ingewijd.

8.6. Presentatie jaarboek en lezing.

Het dertigste jaarboek van heemkundekring de Heerlijkheid Nispen werd gepresenteerd op donderdag 20 oktober. De avond werd bijgewoond door ongeveer dertig belangstellenden en dat was een goede opkomst te noemen. Na het welkomst woord van de nieuwe voorzitter Toon van Wesel was het de beurt aan redactiesecretaris Henk Baselier om iets te vertellen over de inhoud van het jaarboek en het werk dat daarbij komt kijken. Ook deed hij een oproep voor nieuwe auteurs die een bijdrage willen leveren aan de jaarlijkse publicatie van onze vereniging.

Het eerste exemplaar werd uitgereikt aan mevrouw Lisa Voeten-Verbraak. Zij had als enige gereageerd op de oproep van de redactie in het mededelingenblad Onder de Toren om informatie aan te leveren over het voormalige zwembad Zonneland. Haar herinneringen die door Henk Baselier werden voorgelezen, riepen bij de aanwezigen veel reacties op van nostalgie en herkenning. Hierna werden de aanwezige auteurs en redactieleden naar voren geroepen om als dank een extra exemplaar in ontvangst te nemen en de traditionele groepsfoto te maken.

Na een korte pauze was het woord aan René Hermans die zich op velerlei gebied met de Wouwse en Brabantse heemkunde heeft bezig gehouden. Zo is hij onder andere betrokken bij de archeologische site van het voormalige kasteel van Wouw. In de interessante lezing behandelde René de geschiedenis van het complex, de opgravingen, herstelwerkzaamheden en de toekomstplannen van Stichting Kasteel van Wouw.

Na afloop van de lezing beantwoordde de voorzitter nog vragen vanuit de zaal met betrekking tot de bouwplannen bij de Nispense molen. Leden die recht hadden op een exemplaar van het jaarboek konden dit op het eind van de avond mee naar huis nemen.

9. Publicaties.

9.1. Jaarboek.

Het dertigste jaarboek van heemkundekring de Heerlijkheid Nispen bevatte een artikel van Henk Baselier over de geschiedenis van zwembad Zonneland. Dit zwembad genoot bekendheid in de hele regio en was lange tijd het enige zwembad in de gemeente Roosendaal en Nispen. Henk Baselier deed uitgebreid archiefonderzoek om de geschiedenis

van zwembad Zonneland compleet te krijgen. Carien Denissen debuteerde als auteur met een artikel over familielid Antonius (Toon) van Overveld. Toon werd in 1901 geboren als boerenzoon op de Nispense Achterhoek. Na zijn priesteropleiding op het seminarie Ijpelaar in Bavel vertrok hij als missionaris naar de Filippijnen. Hier was hij werkzaam tot zijn overlijden in 1953. Het artikel van Marius Broos over het onbekende verhaal van vluchtelingen bij het Koetzakspoor aan de grens tijdens de Eerste Wereldoorlog sloot goed aan bij de actuele situatie rond vluchtelingen. De kroniek van Nispen 1921 werd samengesteld door Loes Gommeren-van Eekelen. Het Nispense nieuws van 2021 werd door Corrie Verbraak-van Haperen verzameld in de kroniek van Nispen 2021. Ook het jaarverslag 2021 van heemkundekring de Heerlijkckheid Nispen was opgenomen in het jaarboek. Het jaarboek telde 148 pagina's en was rijk voorzien van kleurenafbeeldingen. De oplage bedroeg 280 exemplaren. Marius Broos was verantwoordelijk voor de opmaak en beeldredactie. Het druk- en bindwerk werd verzorgd door drukkerij Altorffer Roosendaal.

9.2. Nispens Heem Nieuws.

De nieuwsbrief Nispens Heem Nieuws verscheen in 2022 drie keer. De geprinte oplage liep terug tot 85 exemplaren. 192 leden en relaties ontvingen een digitale versie per e-mail. Het printwerk werd verzorgd door drukkerij Erel uit Roosendaal.

10. Acties met betrekking tot behoud materieel Nispens Erfgoed.

10.1. Renovatie veldkapel Kerkweg.

Eind 2020 werd het bestuur van heemkundekring de Heerlijkckheid Nispen via lid Richard Konings benaderd door bezorgde buurtbewoners uit de omgeving van de Kerkweg over de toestand van de veldkapel. Zij vreesden dat het kapelletje misschien zelfs zou worden afgebroken door de nieuwe grondeigenaar. Dit had als resultaat dat er eind februari 2021 een werkgroep werd gevormd bestaande uit de familie van der Kooi (eigenaren van landgoed Gienderwijte), René Leijdekkers (namens de heemkundekring), Richard Konings en Charl Goossens (betrokken dorpsbewoners).

Het projectplan bestond eruit om de veldkapel te restaureren en de directe omgeving te verfraaien met nieuwe bestrating en beplanting en plaatsing van een rustbank en fietsenrek. Ook werd besloten om een informatiebord te plaatsen over de geschiedenis van de kapel en omgeving. Op deze manier zou de kapel weer een plaats kunnen worden voor rust en contemplatie. Niet enkel voor gerichte bezoekers, maar ook voor 'toevallige' passanten. Voor de bekostiging werden een aantal subsidiefondsen aangeschreven. Daarnaast waren er diverse lokale bedrijven en personen bereid om kosteloos of met korting hun medewerking te verlenen. Ook de eigenaren van Gienderwijte en de heemkundekring stonden met eigen middelen garant voor eventuele tekorten.

De toestand van het metselwerk van de veldkapel bleek in dusdanig slechte staat dat afbraak en volledig opnieuw opbouwen de enige oplossing was. In het voorjaar van 2022 werd een nieuwe kapel gemetseld die qua vorm en afmetingen vrijwel gelijk is aan de oude. Vervolgens ging een groep vrijwilligers uit het dorp Nispen aan de slag om de bestrating aan te leggen. Hoewel laat in het seizoen, werd ook een beukenhaag aangeplant. De leverancier heeft de jonge aanplant ook kosteloos van water voorzien tijdens droge periodes. Eveneens door vrijwilligers uit het dorp Nispen werd een rustbank gemaakt en geplaatst. De levering en plaatsing van een fietsenrek vond pas plaats na de officiële inwijding.

Het informatiebord werd in augustus geplaatst. Het betreft een kantelbaar bord met aan beide zijden teksten en afbeeldingen. Het bevat informatie over de geschiedenis van de veldkapel, Sint Franciscus van Assisi, de Kerkweg, landgoed Gienderwijte en de turfwinning

in het gebied. De redactie over teksten en afbeeldingen werd gevoerd door Charl Goossens en René Leijdekkers. Op het bord zijn ook de logo's van de Mastboom-Brosensstichting, het Prins Bernhard Cultuurfonds, landgoed Gienderwijte en heemkundekring de Heerlijkheid Nispen.

De oorspronkelijke veldkapel was gewijd aan Maria. Het was de uitdrukkelijke wens van de eigenaren dat in de nieuwe kapel een beeld van Sint Franciscus zou komen te staan. Het gedachtegoed van Sint Franciscus spreekt de eigenaren van het landgoed ten zeerste aan: eerbied en zorg voor de schepping. De zusters van Mariadal waren bereid een beeld te schenken dat gerestaureerd werd door atelier Jan Bolders. De plaatselijke kunstenares Carla Brosens ontwierp een sokkel en naamplaatje. Ter beveiliging is de nis afgeschermd met een vandalismebestendige glasplaat. Op zondag 11 september vond de plechtige inwijding plaats door pastoor Marc Lindeijer van de Sint-Norbertusparochie.

Dankzij de inzet van vrijwilligers is er nu een prachtig informatie-, recreatie en bezinningspunt voor passanten, waardoor we van een geslaagd project kunnen spreken.

10.2. Actie voor behoud bord met namen gesneuvelde bevrijders.

Samen met dorpsgenoot Geert Jacobs en The Dutch Polar Bears heeft onze heemkundekring zich sterk gemaakt voor het behoud van het unieke herinneringsbord met namen van zeventien Britse militairen die het leven lieten tijdens de gevechten in en om Nispen in oktober 1944. Voor zover bekend is dit het enige bord in zijn soort dat in Nederland bewaard is gebleven. Via internet werd een crowdfundingactie gehouden, waarmee een bedrag van € 1.430 werd opgehaald voor het hoognodige herstel.

Door de firma Raymakers-Rossen V.O.F. uit Essen werd de loslatende verf op het paneel gefixeerd. Een precisiewerk waar restauratrice Kim Raymakers ruim een week mee bezig is geweest. Op elke losse schilfer werd aan de achterzijde een fixeermiddel aangebracht. Aan de bovenzijde werden deze aangedrukt met een stukje speciaal papier dat weer verwijderd kon worden als het geheel goed gedroogd was. Tijdens de werkzaamheden merkte Kim dat het hout zeer poreus was en dat de kwaliteit van de gebruikte verf niet hoog was. Dat is niet verwonderlijk als je bedenkt dat er destijds gebrek was aan vrijwel alles en men dus genoegen moest nemen met de middelen die voorhanden waren. Zeker voor het maken van een 'tijdelijk' monument.

Op 7 maart ging een delegatie van onze heemkundekring naar het restauratieatelier in Kalmthout-Achterbroek voor de overdracht van het herstelde bord. Daar kon worden vastgesteld dat het eindresultaat er mag zijn. Het moment werd vastgelegd door een camerateam van Zuidwest TV. De heemkundekring organiseerde ook twee kijkavonden in dorps huis Nisipa waar het bord tentoon werd gesteld. In eerste instantie werd het bord ingepakt in speciaal beschermingsmateriaal en opgeslagen in het ErfgoedCentrum Nispen. Het is echter de bedoeling dat we het bord uitlenen en dat het een plaats krijgt in het nieuw te bouwen bezoekerscentrum van het Oorlogsbegraafplaats van het Gemenebest in Bergen op Zoom waar de meeste van de op het bord vermelde slachtoffers begraven liggen. Daarover is al een principeakkoord bereikt met de desbetreffende stichting. Vooruitlopend daarop, werd het bord al overgebracht naar Bergen op Zoom waar het te bewonderen is in de voormalige Waag in de Zuivelstraat.

10.3. Bezorgdheid om bouwplannen bij de Nispense molen.

Begin 2022 werden de plannen bekend die een projectontwikkelaar heeft rondom de molen in Nispen. Kort gezegd komen de plannen erop neer dat de voormalige schuur en bijgebouwen ter hoogte van de Prins Bernhardstraat plaats maken voor een aantal woningen. Ook komen er parkeerplaatsen en een gemeenschappelijke tuin voor de

bewoners. De heemkundekring onderkent de behoefte aan woningbouw in Nispen en is zich ook bewust van het feit dat er ruimte moet zijn voor nieuwe ontwikkelingen. Maar de plannen zoals die gepresenteerd werden, leidden tot bezorgdheid, zowel binnen de heemkundekring als daarbuiten.

De molen is een feite een machine die moet kunnen werken. Oftewel regelmatig draaien van de wieken en de onderdelen in de molen is essentieel. Daarnaast is dit gemeentelijk bezit een rijksmonument. Het bestuur vindt het daarom belangrijk dat de molen met molenberg en aanbouw goed toegankelijk blijft voor gebruik, onderhoud én voor iedereen die geïnteresseerd is in dit stukje industrieel erfgoed. Vanuit educatief, cultuurhistorisch en toeristisch-recreatief oogpunt is het kunnen 'beleven' van de molen daarbij een belangrijke voorwaarde. En het monument kan op die manier juist bijdragen aan de sterking van een leefbaar en aantrekkelijk dorp. De voorgenomen woningbouw zó dicht bij de molen voegt daaraan niets toe maar vormt daarvoor veeleer een risico.

Onze zorgen hebben wij gedeeld in een gesprek met vrijwillig molenaar Jos Nieuwlaat. Hierbij waren ook vertegenwoordigers van de politieke partijen Roosendaalse Lijst en CDA aanwezig.

De actie heeft ertoe geleid dat de gemeente Roosendaal met de projectontwikkelaar in onderhandeling is gegaan om de aan de molen vast gebouwde schuur aan te kopen. Die zou dan kunnen bieden aan een permanente presentatie over de geschiedenis van de Nispense molen.

10.4. Aandacht voor toestand archeologisch monument Moerendaal.

In het gebied Moerendaal, gelegen tussen de dorpskern van Nispen en de Molenbeek, was vanaf het midden van de veertiende eeuw tot in de zeventiende eeuw een landgoed aanwezig. De oorspronkelijke hoeve groeide uit tot een kasteel of slotje dat rond 1600 een tijd in het bezit van de familie Rubens is geweest. Begin jaren negentig werd er door de Roosendaalse heemkundekring archeologisch onderzoek verricht waaruit naar voren kwam dat er waarschijnlijk nog tal van sporen van het slotje Moerendaal aanwezig zijn in de bodem. Omdat de grond met deze restanten niet verstoord werd, was er geen noodzaak om verder onderzoek te doen.

Bij de herinrichting van het gebied werd door het Waterschap in 2010 met het planten van een beukenhaag de contouren van het kasteel aangegeven. Samen met een informatiebord zorgde dat ervoor, dat er op passende wijze meer bekendheid gegeven kan worden aan dit stuk van het Nispense verleden.

Ruim tien jaar later moesten wij constateren dat de beukenhaag was uitgegroeid tot een 'beukenbos' met middenin een boom. De vrees was dat de wortels de archeologische restanten zouden beschadigen. Ook werd de toegankelijkheid bemoeilijkt door de hoge begroeiing van gras en kruiden en het informatiebord was verdwenen.

Onze zorgen hebben wij in een brief kenbaar gemaakt bij het Waterschap Brabantse Delta en ook aangekaart bij gemeentelijk archeoloog Marco Vermunt. Volgens hem was het zaak dat de bomen zo snel mogelijk verwijderd zouden worden, want ze horen/mogen niet op een archeologische site. Ook adviseerde hij om het onderhoud van het perceel op peil te houden. Naar aanleiding van onze actie werd de beukenhaag door de gemeentelijke onderhoudsdienst drastisch teruggesnoeid.

11. Rabo ClubSupport.

Ook in 2022 heeft heemkundekring de Heerlijkheid Nispen deelgenomen aan de Rabobank ClubSupport actie. Leden van de Rabobank Zuidwest-Brabant hebben bepaald welke

financiële bijdrage de deelnemers ontvangen door hun stem toe te kennen aan de clubs en verenigingen die hun het meest aanspreken. Voor onze heemkundekring leverde dit een bedrag op van € 400,89. Een prachtig resultaat dat ruim 1/3 hoger is dan het voorgaande jaar. Veel dank aan iedereen die op onze vereniging heeft gestemd. Het geld zal worden besteed aan activiteiten die als doel hebben de bestudering, bescherming en promotie van het historische erfgoed van Nispen.

12. Gidsen bij concert ensemble HAY!

Heemkundekring de Heerlijkheid Nispen staat open voor samenwerking met andere organisaties als raakvlakken heeft met het Nispense cultuurhistorisch erfgoed. Zeker in een hechte gemeenschap als de Nispense weet men elkaar gemakkelijk te vinden. Het was dan ook haast vanzelfsprekend dat de heemkundekring medewerking verleende aan het concert dat het muziekensemble HAY onder leiding van landschapscomponist Piet-Jan van Rossum uit Fijnaart. Het concert was onderdeel van het cultureel festival Nispen Inspireert en behalve de heemkundekring waren ook de stichting Cultureel Nispen en de stichting Openluchttheater Nispen bij de organisatie betrokken.

Op woensdagavond 7 september zouden twee muziekkuitvoeringen worden gegeven in de natuur op de locatie van het voormalige slot Moerendaal. De bezoekers zouden onder begeleiding van twee gidsen van de heemkundekring hier naar toe wandelen en onderweg de nodige uitleg krijgen over de geschiedenis van het natuurgebied en de connectie met de familie Rubens. Vanwege de onzekere weersomstandigheden werd besloten om uit te wijken naar de alternatieve concertlocatie in de historische schuur van de familie Naalden-Uijtdewilligen in de Dorpsstraat. Achteraf konden alle betrokkenen terugkijken op een geslaagde activiteit.

13. Winst bij deelname aan de Regionale Heemkundequiz.

Na drie jaar wachten vond op vrijdag 18 november wederom de Regionale Heemkundequiz plaats. De organisatie was in handen van heemkundekring de Vierschaer uit Wouw. In zalencentrum Donkenhof streden zeventien teams om de felbegeerde wisseltrofee. Het team van heemkundekring de Heerlijkheid Nispen dat bestond uit Inge Aerden, Madeleine Dekkers-Schepers, Piet Hectors, Ad van Hees, Richard Konings en René Leijdekkers scoorde 82 punten en dat bleek genoeg voor de eerste plaats. De winst betekent wel dat heemkundekring de Heerlijkheid Nispen de organisatie van de quiz in 2023 voor haar rekening moet nemen.

14. Bezoek nabestaande gesneuvelde Britse bevrijder van Nispen.

Op 22 december bracht de Engelsman Matthew Neame een bezoek aan West-Brabant om meer te weten te komen over het oorlogsverleden van zijn familie. Hij is de kleinzoon van een Britse militair die betrokken was bij de bevrijding van Nispen in oktober 1944. Matthew ging onder meer naar de voormalige Waag in Bergen op Zoom om het bord met de namen van gesneuvelde Britse soldaten in Nispen en omgeving te zien. Dit bord maakte deel uit van een tijdelijk oorlogsmonument op de hoek van de Bergsebaan-Nigtestraat te Nispen en sinds 1994 in het bezit van onze heemkundekring. Op het herdenkingsbord staat zijn oudoom Bert Midlane vermeld, die destijds is gesneuveld in de buurt van de Brembos. De naam van Bert Midlane is overigens verkeerd gespeld op het bord. Daar staat 'Midland' vermeld. Dit was al eerder ontdekt door Geert Jacobs.

In Bergen op Zoom bezocht Matthew ook het graf van zijn oudoom op de Britse begraafplaats in Bergen op Zoom. Op het programma stonden verder een bezoek aan het Bevrijdingsmonument bij Hemelrijk in Essen en er werden enkele locaties bezocht in de regio waar zijn oudoom en grootvader hebben gestreden zoals de Brembos. Het bezoek van Matthew Neame aan de regio werd begeleid door een vertegenwoordiging van The Dutch Polar Bears. Deze organisatie heeft, samen met Nispenaar Geert Jacobs, ook de aanzet gegeven tot de conservatie van het herinneringsbord met gesneuvelden. Vanwege de relatie met Nispen was de Nispense heemkundekring uitgenodigd om bij dit bezoek aanwezig te zijn. Toon van Wesel en René Leijdekkers vertegenwoordigden onze vereniging. Als attentie namens onze kring overhandigden zij Matthew een blik Nispense peperkoek en een fotoboek van onze heemkundekring.

15. Kerstattentie vrijwilligers.

De vrijwilligers die zich structureel inzetten voor onze vereniging ontvingen vlak voor de kerstdagen een attentie in de vorm van een kerststol en -kaart. Dit werd door de ontvangers zeer gewaardeerd. De kerstkaart werd ontworpen door Inge Aerden. Toon van Wesel verzorgde de kerststollen en de bezorging bij de vrijwilligers.

Het bestuur van heemkundekring de Heerlijkheid Nispen